

Utlåtande 2016:118 RIV (Dnr 106-1382/2015)

Bättre mottagande av nyanlända elever

Motion (2015:60) av Cecilia Brinck (M)

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2015:60) av Cecilia Brinck (M) om ”Bättre mottagande av nyanlända elever” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Olle Burell anför följande.

Ärendet

Cecilia Brinck (M) hänvisar i en motion om bättre mottagande av nyanlända elever till den så kallade Botkyrkamodellen och föreslår att denna i högre utsträckning bör tillämpas även i Stockholms stad. Modellen innebär i korthet att nyanlända elever i Botkyrka kommun sedan tre år tillbaka skickas med buss till skolor med hög andel svenskfödda elever, istället för att placeras i skolpliktsskolan. Efter ett par år upplever såväl elever som lärare och rektorer att inläringen i både svenska och övriga ämnen har varit snabbare än för övriga elever.

Som systemet är uppbyggt idag, och eftersom många nyanlända bosätter sig i samma områden, blir det en hög koncentration av nyanlända på en och samma skola. Cecilia Brinck menar att de nyanlända elevernas möjligheter att integreras i den svenska skolan och tillägna sig det svenska språket skulle öka genom placering i skolor med högre andel svenskfödda elever. Därför vill motionären att utbildningsnämnden ges i uppdrag att flytta ansvaret för

nyanlända elever från skolpliktsskolan till en central funktion på utbildningsförvaltningen.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden, socialnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, Skolverket, Botkyrka kommun och Friskolornas Riksförbund. De tre sistnämnda samt socialnämnden har inte svarat på remissen.

Stadsledningskontoret instämmer i analysen att koncentrationen av boende för nyanlända familjer till vissa stadsdelar och därmed närliggande skolor bidrar till en skolsegregation. Flera åtgärder och insatser behövs för att komma tillrätta med det. En ny enhet har startats på utbildningsförvaltningen, Enheten för nyanlända. Det pågår vidare ett framgångsrikt arbete med att se till att samtliga skolor i Stockholms stad tar emot nyanlända elever. Start Stockholm arbetar effektivt för att underlätta ett mottagande i hela staden.

Utbildningsnämnden ifrågasätter värdet av en centralt placerad funktion om samma resultat kan nås inom ramen för det nuvarande systemet.

Utbildningsförvaltningens system syftar till att sprida eleverna på fler skolor.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd lyfter fram huvudregel som idag innebär att elevernas föräldrar får önska skola samtidigt som det pågår ett arbete med att fördela elever över hela staden. Ur social synvinkel lyfter stadsdelsförvaltningen frågan om huruvida det är optimalt att elever placeras i en skola långt från hemmet då kontaktnätet i bostadsområdet blir litet.

Östermalms stadsdelsnämnd lyfter, utöver vårdnadshavarens rätt att önska skola för sitt barn, också fram rektors ansvar på skolpliktsskolan för att ordna skolgång för eleven. Förslaget i motionen ligger utanför stadsdelsnämndernas ansvarsområden varpå frågan i sig förblir obesvarad. Det viktiga, anser stadsdelsnämnden, är att nyanlända elever erbjuds en bra och likvärdig utbildning.

Mina synpunkter

Cecilia Brincks förslag om att inrätta en central funktion på utbildningsförvaltningen, vars uppgift skulle vara att fördela alla nyanlända elever, är inte rätt väg att gå för Stockholms stad. Den modell som Botkyrka kommun har använt är anpassad efter en mindre kommun med andra geografiska förutsättningar. För Stockholms del är det bättre att ta fasta på grundskoleavdelningens sju grundskoleområden, inom vilka de nyanlända

eleverna fördelas. I denna stockholmsmodell spelar enheten för nyanlända och Start Stockholm en mycket viktig roll. De centralt placerade funktionerna har till uppgift att se till att skolorna är rustade för uppgiften genom stöd och kompetensutveckling, att mottagning sker över hela staden samt att samarbete sker med andra förvaltningar, verksamheter och avdelningar. Enheten har också kontakten med andra myndigheter, kommuner och media. Enheten styrs av grundskolans ledningsgrupp. Start Stockholm, som ingår i enhetens ansvar, har ett uppdrag att ta emot, placera, göra en inledande bedömning, ombesörja hälsobesök och rapportera till mottagande grundskola. Denna organisationsform har lett till en markant förbättrad fördelning av nyanlända elever över hela staden.

Det finns självklart mer att göra för att ytterligare förbättra arbetet. I likhet med stadsledningskontoret och utbildningsnämnden vill jag lyfta fram Utbildningsdepartementets utredning ”Plats för nyanlända i fler skolor” (SOU 2016:19). Där föreslås vissa förändringar i bestämmelser om skolplacering för att skapa en jämnare fördelning av nyanlända elever som kommer stärka stadens möjligheter till att minska skolsegregationen i staden. Den förändringen välkomnar vi.

I övrigt hänvisar jag till det som stadsledningskontoret skriver i sitt tjänsteutlåtande.

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Motion (2015:60) av Cecilia Brinck (M) om ”Bättre mottagande av nyanlända elever”.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Reservation anfördes av borgarrådet Joakim Larsson (M) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Motion (2015:60) av Cecilia Brinck (M) om bättre mottagande av nyanlända elever bifalls.
2. Därutöver anför följande.

Stockholms stad har under det senaste halvåret blivit bättre på att låta fler skolor ta ansvar för de nyanlända elever som kommer till vår stad. Det är glädjande att fler skolor på eget initiativ erbjudit sig att ta emot nyanlända, det visar på ett enormt engagemang som bådar gott inför den verklighet som vi står inför.

Det är dock fortfarande många skolor som inte är med och delar på ansvaret och det måste ändras. Regeringens utredning ”Plats för nyanlända i fler skolor” är en bra början, men vi anser att vi måste agera omgående samt även skyndsamt involvera friskolorna i detta arbete. Vi vidhåller dock fortsatt att en central funktion bör få ansvaret för nyanlända elever, snarare än att skolpliktsskolan har det absoluta ansvaret för dessa. Detta skulle förbättra integrationen och ge fler skolor ansvar för nyanlända elever.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

Motion (2015:60) av Cecilia Brinck (M) om ”Bättre mottagande av nyanlända elever” anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Stockholm den 15 juni 2016

På kommunstyrelsens vägnar:
K A R I N W A N N G Å R D

Olle Burell

Ulrika Gunnarsson

Reservation anfördes av Joakim Larsson, Cecilia Brinck, Dennis Wedin, Johanna Sjö och Markus Nordström (alla M) och Lotta Edholm (L) med hänvisning till Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Jonas Naddebo (C) och Erik Slottner (KD) med hänvisning till Moderaternas reservation i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Cecilia Brinck (M) hänvisar i en motion om bättre mottagande av nyanlända elever till den så kallade Botkyrkamodellen och föreslår att denna i högre utsträckning bör tillämpas även i Stockholms stad. I motionen konstateras att det, i staden idag, är skolpliktsskolan som ansvarar för den nyanlända eleven och dess skolgång. Då många nyanlända bosätter sig i samma områden innebär det i förlängningen att det blir en hög koncentration av nyanlända på en och samma skola. För att stärka nyanlända elevers möjligheter att integreras i den svenska skolan, bättre kunna sprida ut eleverna över staden, förbättra stödet till den enskilda eleven och skapa rimliga planeringsförutsättningar för skolorna borde, menar Brinck, utbildningsansvaret lyftas från skolpliktsskolan till utbildningsnämnden.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, utbildningsnämnden, Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd, Östermalms stadsdelsnämnd, Skolverket, Botkyrka kommun och Friskolornas Riksförbund. De tre sistnämnda samt socialnämnden har inte svarat på remissen.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 14 mars 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret instämmer i att koncentrationen av nyanlända familjer, och därmed nyanlända elever, till vissa stadsdelar och skolor bidrar till skolsegregationen och kunskapsklyftorna mellan skolor. För att komma tillrätta med denna utveckling och skapa en större likvärdighet i utbildningen i Stockholms stad krävs flera åtgärder och insatser, något som redan idag pågår och kommer att intensifieras under de kommande åren.

Inom utbildningsförvaltningen finns Enheten för nyanlända, med övergripande ansvar för frågan om nyanlända elevers skolgång i grundskolan. I ansvaret ingår att utveckla, leda och samordna de olika delarna av arbetet med mottagandet av nyanlända elever i stadens grundskolor. Enheten ska driva arbetet med att införa en gemensam modell för mottagandet av nyanlända elever och det pågår ett framgångsrikt arbete med att se till att samtliga skolor i Stockholms stad solidariskt tar

emot nyanlända elever. Här ligger också det centrala ansvaret för mottagningsenheterna i Start Stockholm, där det finns god kunskap om nyanlända elevers skolsituation samt möjlighet att tillhandahålla det stöd som behövs i mottagande och undervisning.

Enheten ska även utvecklas för att innefatta kartläggningar för alla stadens grundskolor och en gemensam ingång i stadens grundskolor ska inrättas tillsammans med individuellt stöd för planering av den fortsatta skolgången. I ett betänkande från utbildningsdepartementet, ”Plats för nyanlända i fler skolor” (SOU 2016:19) föreslås vissa förändringar i bestämmelserna om skolplacering för att skapa en jämnare fördelning av nyanlända elever mellan skolor vilket ytterligare kommer att stärka Stockholms stads möjligheter att minska skolsegregationen och öka likvärdigheten i utbildningen.

Utbildningsnämnden slår i sitt underlag för budget 2017 med inriktning 2018 och 2019 fast att den geografiska indelningen av grundskoleverksamheten ska ses över för att skapa incitament och förutsättningar för samverkan kring skolutveckling och samverkan mellan skolor. Vidare lyfter man fram alla grundskolors uppdrag att kunna ta emot nyanlända elever i syfte att skapa mer heterogena elevsammansättningar. Lokalkapaciteten behöver anpassas till det ökande elevantalet och nya förberedelseklasser ska placeras så att det gynnar integrationen av nyanlända elever.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 3 mars 2016 att överlämna förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 12 februari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det redan idag finns utvecklade möjligheter och system som syftar till att sprida eleverna på fler skolor. Handlingsutrymmet stärks ytterligare när landets kommuner ges möjlighet att göra undantag från gällande placeringbestämmelser.

Alla elevers rätt till en likvärdig utbildning är en av de grundläggande principerna för det svenska skolväsendet. Flyktingsituation i Sverige och Europa skapar stort tryck på det svenska asylsystemet. Som en följd av nuvarande och prognostiserat flyktingmottagande i Sverige förväntas elevunderlaget öka i alla skolformer. Samtidigt medför boendesegregationen inom många av landets kommuner ofta en ojämn fördelning av eleverna i kommunens skolväsende med hänsyn till socioekonomisk bakgrund. Närhetsprincipen i kombination med bestämmelsen att en elev ska placeras i den skola som föräldrarna önskar medför praktiska svårigheter för kommuner som aktivt vill minska skolsegregationen. I det nyligen avgivna betänkandet ”Plats för

nyanlända i fler skolor” (SOU 2016:19) föreslås landets kommuner få göra avsteg från gällande placeringsbestämmelser för att på så sätt kunna skapa en jämnare fördelning av nyanlända elever över fler skolor.

Inom ramen för mottagandeenheten Start Stockholm har staden idag god kunskap över nyanlända elevers skolsituation och möjlighet att tillhandahålla det stöd som behövs i mottagande och undervisning. Det pågår ett framgångsrikt arbete med att se till att samtliga skolor solidariskt tar emot nyanlända elever. Fler skolor tar emot nyanlända elever i till exempel förberedelseklasser. De nu föreslagna regeländringarna kommer ytterligare stärka stadens möjligheter att minska segregationen.

Värdet av en centralt placerad funktion kan ifrågasättas om samma resultat kan nå inom ramen för nuvarande system.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 februari 2016 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen till kommunstyrelsen.

Särskilt uttalande gjordes av Gustav Johansson (M), *bilaga 1*.

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 22 januari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning har tagit emot en stor andel ensamkommande flyktingbarn under 2015. Till det kommer även asylsökande familjer. De ensamkommande flyktingbarnen är placerade runt om i Stockholms län, och även runt om i Sverige. Huvudregeln vid skolplaceringar är att en elev ska placeras i den skola där vårdnadshavaren önskar att barnet ska gå. Det är skolans ansvar att ge elever den skolgång de har rätt till. I Stockholm har några skolor i innerstaden, som mestadels har svensktalande elever, startat förberedelseklasser i syfte att underlätta för de skolor i förorterna som har ett högt tryck av nyanlända elever.

Ur social synvinkel kan det möjligen ifrågasättas om det är optimalt för en elev att placeras i en skola långt från där man bor då kontaktnätet i bostadsområdet kan bli litet.

Östermalms stadsdelsnämnd

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 10 mars 2016 att remissen besvaras med stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation anfördes av Therese Carlborg m.fl. (M) och Mats Hasselgren (L),

bilaga 1.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 20 januari 2016 har i huvudsak följande lydelse.

Rutinerna i Stockholms stad för alla nya elever som kommer under pågående läsår är att vårdnadshavaren kontaktar den skola som ligger närmast där man bor och lämnar ansökan om skolplacering till rektor som tar beslut om årskurs- och grupplacering. Om det gäller en nyanländ elev har man ett mottagningsamtal och det görs en kartläggning som sedan ligger till grund för rektors beslut om årskurs- och grupplacering. Om det inte finns någon plats ska rektor skyndsamt ta kontakt med närliggande skolor för placering där. Det är den skolpliktsbevakande skolans rektor som är skyldig att ordna skolgång för eleven.

Stadens skolor har under perioden 20 augusti 2015 till och med 19 januari 2016 skrivit in 1515 nyanlända elever. Enligt uppgift från utbildningsförvaltningen ska samtliga skolor ta emot nyanlända elever och ett arbete har inletts för att öka spridningen av nyanlända elever mellan stadens skolor. Östermalms grundskolor tillhör samma grundskoleområde som Enskede-Årsta-Vantör med en gemensam grundskolechef och det fördelas nyanlända elever i årskurs 7-9 på så sätt att skolorna inom Östermalms stadsdelsområde också tar emot nyanlända elever som bor inom Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsområde. Östermalms grundskolor har tagit emot 49 elever i årskurs 7-9 från augusti 2015 till och med 15 februari 2016. Gärdesskolan har två förberedelseklasser och Engelbrektskolan en klass. Det planeras för att öppna fler förberedelseklasser.

Förslaget i motionen infaller inte under stadsdelsnämndens ansvarsområde. Förvaltningen tycker det är viktigt att alla stadens skolor tar emot nyanlända elever och att det erbjuds en bra och likvärdig utbildning. Förvaltningen har ingen åsikt i frågan om ansvaret för nyanlända elever ska ligga på skolpliktsskolan eller på en central funktion på utbildningsförvaltningen. Förvaltningen kan konstatera att det redan sker en fördelning av nyanlända elever i årskurs 7-9 mellan stadsdelsområden.

Reservationer m.m.

Enskede-Årsta-Vantör Stadsdelsnämnd

Särskilt uttalande gjordes av Gustav Johansson m.fl.(M), Peter Backlund (L), Christina Peterson (C) enligt följande.

Cecilia Brink föreslår att ansvaret för nyanlända skall flyttas över till en central funktion på utbildningsförvaltningen med syfte att arbeta för bättre integrering. Förslaget går i princip ut på att låta nyanlända barn och ungdomar få gå i skolor där det går många svenskfödda elever istället för de skolor som har hög invandratäthet.

Det finns exempel på hur detta gjorts tidigare med mycket gott resultat. Johan Skytteskolan beordrades 2003 att bereda plats för en förberedelseklass med nyanlända elever. Johan Skytteskolan ligger ibland villorna i Älvsjö och har till största delen svenskfödda elever. Skolan hade dessutom stora problem med främlingsfientliga strömningar bland eleverna på skolan. Resultatet blev att de nyanlända elever som började skolan fick svenska vänner, lärde sig svenska snabbt och den främlingsfientlighet som skolan slagits med länge minskade kraftigt. Det är naturligtvis inte svårt att förstå att om man tvingas att höra svenska hela dagarna och får svenska vänner så lär man sig språket snabbare.

Tyvär finns det skolor som länge vägrat ta mot förberedelseklasser med hänvisning till platsbrist och en centralisering av frågan med tydligt mandat borde kunna göra att fler barn och ungdomar får svenska kamrater och lär sig svenska snabbare samt att motsättningarna i samhället minskar.”

Östermalms stadsdelsnämnd

Reservation anfördes av Therese Carlborg m.fl. (M) och Mats Hasselgren (L) enligt följande.

1. att bifalla motionen
2. därutöver anför

Cecilia Brink föreslår att ansvaret för nyanlända skall flyttas över till en central funktion på utbildningsförvaltningen med syfte att arbeta för bättre integrering. Förslaget går i princip ut på att låta nyanlända barn och ungdomar få gå i skolor där det går många svenskfödda elever istället för skolor med hög invandratäthet.

Det finns exempel på hur detta gjorts tidigare med mycket gott resultat. Johan Skytteskolan ålades 2003 att bereda plats för en förberedelseklass med nyanlända elever. Johan Skytteskolan ligger ibland villorna i Älvsjö och har till största delen

svenskfödda elever. Skolan hade dessutom stora problem med främlingsfientliga strömningar bland eleverna på skolan. Resultatet blev att de nyanlända elever som började skolan fick svenska vänner, lärde sig svenska snabbt och den främlingsfientlighet som skolan slagits med länge minskade kraftigt. Det är naturligtvis inte svårt att förstå att om man får höra svenska hela dagarna och får svenska vänner så lär man sig språket snabbare.

Tyvärr finns det skolor som länge vägrat ta mot förberedelseklasser med hänvisning till platsbrist. En centralisering av frågan med tydligt mandat borde kunna göra att fler nyanlända barn och ungdomar får svenska kamrater och lär sig svenska snabbare samt att motsättningar i samhället minskar.

Ersätтарыtrande gjordes av Malin Björk (C) och Steven Crosson (KD), enligt följande.

Ersättarna anmälde att om de hade tjänstgjort i nämnden hade de ställt sig bakom moderaternas och liberalernas.